

Colecția RODICA SIBIAN

Nunta în Finteușul Mic

După sosirea nănașilor la casa miresei se pregătea plecarea la cununie. Mirele își trimitea *doi t'emători după mireasă* (să anunțe că mirele a plecat la cununie și să vină și alaiul miresei). O secvență importantă care se petrece înainte de plecarea la cununie atât la casa miresei cât și la casa mirelui este "prânzu miresei" respectiv "prânzu mirelui". "Prânzu" era o masă mai modestă la care participau fetele și feciorii. Prin gura starostelui, mireasa (ca și mirele de altfel) adresează mulțumiri părinților pentru că au crescut-o și își cere iertare pentru eventualele greșeli. Iată textul unei astfel de "orații de iertăciune" din Finteușul Mic:

*"Onorată adunare,
V-aș ruga d'e ascultare:
Vă rog să luați amint'e
La vreo două trei cuvint'e!
Să tacă casa, să grăiască masa
Să tacă poporul, să grăiască t'emătorul:*

*Tăt noroc crăiasă nouă,
Ruptă ți-i inima-n două.
D'imineață t'e-ai sculat,
Păr negur ai pieptănat
Și te-ai dus pînă-n grădină
Și-ai luat o rujă plină,
Și ai scos-o din grădină
S-o duci în a lui grădină.
Grăd'ina lui nu-i pled'ită
La feciori l-i h'i urătă;
Grăd'ina lui nu-i cu flori
Nu ești fată-ntre feciori.
Ia-ți mn'ireasă zua bună
Nu gând'i că zâc a glumă
D'e la unchi de la mătuși
Gată-t'e c-amu te duci;
D'i la pt'iatra d'i sub ușe,
D'i la mama ta ce dulce,
D'i la pt'iatra d'i su' prag,
D'i la tatăl tău cel drag,
D'i la grădina cu flori,
D'i la frați d'i la surori,
D'i la struț d'e cărăjele,
D'i la veri și d'i la vere,
D'i la flori d'e lămîiță,
D'i la fete fecioriță*

A. 194

***Se pleacă spre biserică,
unde are loc cununia. Pe
drum iarăși se strigă
următoarele:***

*Frunză verde, trandafir,
Am golit păhar de jin (vin)
Ș-amu tăț' bine pornim!*

*Frunză verde, busuioc,
Plâns-ai n'ireasă cu foc!
Tăt ai plâns ș-ai sustinat
Ochii rău ț'-o lăcrămat!*

*Frunză verde, garofiță,
Ieș' n'ireasă în uliță!
Frunză verde ca nalba,
Șterjeț', dragă, lacrăma!
Frunză verde, nintă (mentă)
creață,
Luminează-te la față!*

*Frunză verde di pă jie (vie)
Noi merem la cununie,
Dumnezo cu noi să șie!*

*Frunză verde de mușcată,
De la cununie-acasă,
Dumnezo, cu noi la masă!*

*Să cunună doi iubiț',
Să trăiască fericiț'!
Să cunună doi frumoși,
Să trăiască sănătoși!
U, iu, iu, iu...*

←—————→
A ajunge ca dinții babei.

A. 195

Dacă mireasa era mai puțin bogată, dar frumoasă, cele nemăritate, mai pizmașe strigau, bineînțeles, pentru a crea o atmosferă de veselie, astfel:

U, iu, iu pă dealu gol,
Că n'ireasa n-are țol,
Pân'a vini n'irele
Și i-a tunde cânele!
Și pă față și pe dos,
Cânele-i tare flocos
Și i-a ieși țolu' gros!
U, iu, iu, iu...

Fetele care țineau partea miresei, răspundeau degrabă, tot prin strigătură:

Mulțam di ce ai strâgat,
Umplu-ț' gura de aluat!
Cu făină de săcară,
Dințîi din gură să-ț' sară!
Cu unsoare di pă mață,
Gura să ți să liptească!

Mulțămnim de strâgătură
Pune-ț-aș lacăt pă gură!
U, iu, iu, iu ...

Care-s d'e-a ta măsurită.
De'o fo' bun'e, de'o fo' răle,
Ai trăit în sat cu iele,
Mni'reasă d'e amu'naint'e
Cărările ți-s oprit'e
Numai tri ță-s dezgrăd'it'e:
În grăd'ină după ceapă,
La fîntînă după apă
Și la mă-ta cîteodată
Cînd îi hi mai supărată.
Mn'ireasă d'in doi părinți,
Ce bai ai d'e t'e măriți
De-ai ști cum îi cu bărbat,
N-ai sări la măritat!
D'e-ai ști cum îi măritată,
Șide-a-u-ai la mă-ta fată!
Măritatu' nu-i iosag,
Numa'on pt'ic de n'elcoșag;
Măritatu' nu-i avere
Numa'on pt'ic de mîngăiere.
Dacă-i me're între străini
Nu-i șid'e mult în vecin'i,
Că mn'irele nu ți frat'e
Să gân'deșt'i că nu t'e-a bat'e,
Nici soacră-ta nu ți mamă
Să baje pă tin'e samă.
Plânje-mă, mamă, cu dor
Ț-am fost fată și fecior,
Ț-am scos plugu d'in odor
Și-am umblat bugăt descuță
Pântu șase perinuță!
Am avut fecior în sat
Și m-ai dat printre străin'i
Că tăt așe' te-ai t'emut
C-oi vin'i după înprumut
Și nu ți l-oi da mai mult.

Mireasa îi sărută pe cei dragi, mamă, tată, frați, surori; muzicanții cântă și lumea se îndreaptă spre cununie, cântând cântece de nuntă:

„Pântu-aiasta cunun'ie
Multă ciudă și mânîe,
Pântu-aiesta cununat
Multă ciudă și bănat.

Pă d'in sus d'e biserică
Mândră rouă se răd'ică.
Roua trebe scuturată
Și mn'ireasa cununată.

**A aduna ciurele
Unde altu' o tăiet lemne.**

Noi roua u-om scutura,
 Pă mn'iroi i-om cununa.
 Mereț feciori, înaint'e!
 Și-i spuneț la domn părint'e
 Să iasă cu patrahiru
 Să cunune trandafiriu,
 Și să iasă cu crucica
 Să cunun'e floristica.
 Mn'ireasă păruțu tău,
 Pun'e-l popa sub haitău
 Sub haitău și sub cunună
 Trece voia ta ce' bună."

A. 196

**Pizmașele nu se lăsau și
 continuau, strigând că
 lada de zestre-i goală:**

U, iu, iu, n'ireasă dragă,
 Caru-i greu, da' lada-i
 goală!

Boii-s slabdi, căruța-i gre,
 Roțale sună la ie!
 Boii-s nici, căruța-i slabă
 Din ie, lada, stă să cadă!
 U, iu, iu, iu...

A. 197

**Din partea miresei se
 răspundea:**

Dimineață v-aț' sculat,
 Da pă uăti (ochi) nu v-aț'
 spălat!
 Uătii vi-s plini de uldori,
 Nu vedeț' că boii-s buni și
 trăgători!

Străgaț' voi cât îț' pute',
 Tăt cu ciuda-ț' rămâne!
 N'ireasa az' să cunună,
 Lada-n car îi tătă plină,
 Caru-i nou, boii-s aleș',
 Trag la jug și să sâlesc,

În fața bisericii, cele două alături se vor uni, mirele sărută mireasa, apoi intră în biserică și începe cununia religioasă.

În fața altarului se află o masă cu crucea și Evanghelia. Mirii sunt încadrați de nănași, care țin în mână lumânările și o panglică albă, care îi unesc pe miri și nănași. Nașul se așează lângă mire iar nănașa lângă mireasă. Astăzi sunt patru perechi de nănași: doi la mire și doi la mireasă. În spatele mirilor stau socrii cei mari, frații și surorile lor. În timpul cununiei preotul le pune pe cap cununițe de busuioc iar când le dau jos trebuie să le sărute atât mirele cât și mireasa. Se dau mirilor și nănașilor pișcoturi cu miere „, ca să le fie viața dulce ca mierea“. În timp ce cantorii cântă „,Isaia dăntuiește“ mirii, nănașii și preotul înconjoară masa pe care se află crucea și Evanghelia. Mireasa încearcă să-l calce pe mire pe picior, ca să-i fie supus“.

Preotul ține o predică adecvată împrejurării solemne. Secvența cununiei de la biserică este puternic impregnată de elemente populare:

- înconjurarea mesei de trei ori în timp ce se cântă „,Isaia dăntuiește“
- prezența nănașilor
- încrucșarea mâinilor peste Evanghelia în timp ce se face jurământul
- legarea cu panglica
- pâinea cu miere

Mihai Pop arată că însăși melodia „,Isaia dăntuiește“ pare a fi populară. Unele dintre ele se pot încadra în riturile de fecunditate, cele mai multe au un caracter de bun augur, toate fiind, deci, de sorginte magică. După terminarea cununiei, mireasa trece în dreapta mirelui. Mai demult, la cununie se mergea cu care cu boi, fie cu carele cu cai. În acest caz la întoarcere se făcea întrecere. Astăzi nuntașii merg la cununie cu mașini. De la cununie primii ieșeau mirii. Erau așteptați în tinda bisericii de doi chemătorii cu palțauăle în mână, loveau cu ele blana de la ușă și spuneau următoarele cuvinte, punându-i miresei o pălărie în cap:

Mn'ireasa noastă cu clop
 Deie-i D-zău noroc
 Și la anul un boboc.

Alteori, chemătorii trimiteau în fața mirilor un copil, ca să aibă copii.

←—————→
O ajuns la cocioabă.

În resteie să heinesc (opin-
tesc).

Caru-i greu că lada-i plină,
Și n'ireasa-i ca o zână!
Tinără și harnică,
Gazdă mare-i, nealcoșă
(făloasă)
Cu n'irele s-o luat,
Voi puteț' tăt aștepta
Zua-n car' vi-ț' mărita
C-om vini și după voi,
Cu căruța cu măgari
Piste patruzăci de ai (ani!)
U, iu, iu, iu...

A. 198

La intrarea în curte, se strigau următoarele:

Faceț' cale, faceț' drum,
Cu n'irii vinim acuma,
Cu n'ire și cu n'ireasă
Să intre norocu-n casă!
Să intre să nu mai iasă,
Dumnezo să îl sfințască!

Noi la cununie-am fost
Înaintea lui Cristos,
De la cununie-acasă,
Dumnezo cu noi la masă!

În curte când am intrat
Gândești că soarele-o lumi-
nat,
În curte, când am vinit
Gândești că soarele-o
răsărit!
U, iu, iu, iu ...

Se zicea că dacă ies mai mulți din biserică, va avea copii mulți. Imediat ce ies din biserică mirele și mireasa să se uite la soare ca să aibă copt' ii frumoși. Mn'ireasa cu doi chemători pleacă repede acasă, lăsându-l pe mire la biserică. La sosirea alaiului mirelui la casa miresei, poarta era legată. Undeva în curte se afla o masă frumos împodobită, pe care se afla un colac, o sticlă cu țuică, busuioc, o farfurie cu grâu și apă. În fruntea alaiului se aflau doi t'emători care n-aveau dreptul să intre în curte până nu doborau sticla cu țuică. Dacă loveau sticla intrau în curte, se strângeau în jurul mesei unde erau legitimați (prin orație) de starostele și chemătorii miresei. Mireasa era ascunsă. Ei arătau colacul ca semn că au căutat căprioara și i-au dat de urmă. Cercetătorii descifrează în colac un simbol solar, deci de aici legătura cu fertilitatea ogoarelor. Urmează cerutul colacului:

*Tristă, tristă și noroc,
Gazdelor d'in loc,
Unde-i gazda căsî
Sluga -mpărat'esî?
Aici să vie și să steie
Mâna cu noi să o deie!
Tăt noroc, noroc să deie D-zău!
Oamen' i d'omen'ie
Ce saltă, ce veselie
Ce lucru poat'e să hie!
Ce stați aici adunați
D-vost'e iubiți frați?
Trei luni sunt d'e când ven'im,
Nici mâncăm, nici nu dormim,
Caii n'i s-o ciumpăzât
Acu trebe' potcod' iți
Cu potcoave d'e colac
Și cu cuie d'e cârnați.
Noi prin codri am umblat
Prin dumbrăvi am vânat
Câmpuri frumoasă, dumbrăvi răcoroasă,
Până-n acest loc
Aici vid'em mult'e fet'e
Zgomot'ind pă on' păret'e
Cu gurile fript'e de sat'e
Copt'ii pă gunoi
Cu mucii cioroi,
Oamen' i d'in casă ieșind
Cu măciunci înferecat'e,
Cu gurile căscat'e
Parcă ne-or mânca iepile tăt'e!
Noi vid'em poarta legată
Nu e mare ridicată
Lângă dânsa multă gloată
Stă strânsă și adunată*

←—————→
I-o ajuns apa la grumaji.

*În casă să n'e lăsaț
Și mn'ireasa să ne-o daț!*

A. 199

În timp ce se înconjoară masa cu colacul în mână se cântă:

*Roată, roată, pângă masă,
Să iasă rău d'in casă
Să se baje mn'irele
Să-i plângă drăguțale.*

Chemătoarele mn'irelui erau numite fete d'e nuntă, iar cele ale mn'iresei strop'itoare. Chemătoarele mirelui, roată pe lângă masă, aruncau grâu cântând:

*Țâpaț grâu, nu țâpaț pleavă
Că ni-i mn'irele d'e treabă!
Cele ale miresei răspundeau:
D'e vi-i mn'irele d'e treabă
Nici mn'ireasa nu-i d'in pleavă.*

Dialogul între cele două grupuri continuă:

*Țâpaț grâu, nu țâpaț orz
Că ni-i mn'irele frumos!
D'e vi-i mn'irele frumos
N'ici mn'ireasa nu-i d'in goz.*

După aceasta are loc secvența recunoașterii miresei. La intrarea în casă mirele era oprit de staroste și era taxat cu o sută - cinci sute de lei. Starostele avea o farfurie cu bani de valoare diferită. Aceștia erau considerați străini și trebuiau să acopere semnele (adică banii). Intrau în

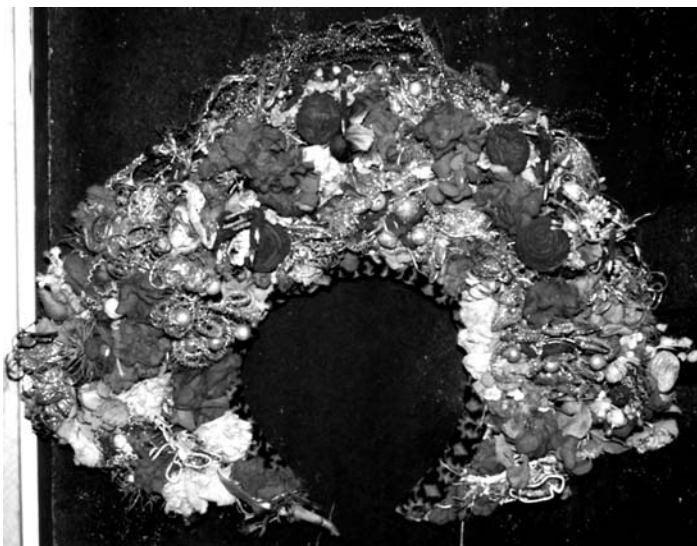

Foto F. Săteanu: Cunună din Țara Chioarului

Mireasa era primită cu strigături din partea soacrei mari:

Frumoasă-i n'ireasa voastă,
Ce-o intrat în casa noastră!
Și noi cu drag te primim,
Laolaltă ca să stăm!
Noi cu grâu îț' aruncăm,
Te stropim cu busuioc,
Ca să ai dragă, noroc!
Și noroc și mare spor,
Să ne șii de ajutor!
U, iu, iu, iu...

A. 200

Urmau apoi strigăturile adresate soacrei mari:

Soacră mare, ieș în prag
Primnește-ț' nora cu drag,
Și rădică-ț' streășana,
Ca să intre n'ireasa,
Că n-ireasa-i cam voinică,
Nu-ncape pă ușa n'ică!
U, iu, iu, iu ...

Ieș' afară soacră mare,
Că ț-aducem noră tare
Să-ț' șie tieptănătoare (piep-
tănătoare),
Pă unde te-a tieptăna,
Șapte ai (ani) nu te-a
mânca!
Păru' să țî-l descâlcească,
Gura să ț-o potolească,
Pă unde te-a netezî,
Deloc nu-i încărunțî!
U, iu, iu, iu...

Soacră, soacră, poamă acră,
De ti-i coace cât ti-i coace,
Poamă dulce nu ti-i face!

O ajuns bărbatu' sluga muierii.

De ti-i coace-on an ș-o vară,
Tăt nu-i și ca și o mamă!
U, iu, iu, iu...

N'iresuță cu cunună,
Dac-o și soacră-ta bună,
Strânje-o-n brață ș-o adună!
Dac-o și soacră-ta re,
Mătură casa cu ie,
Și p-afară de-i puté!
U, iu, iu, iu...

A. 201

**Pentru a provoca râs,
vornicul rostește:**

Oameni buni, oameni de
treabă,
Văd că tăț' aț' vinit de
grabă.
Nici n-aț' stat să vie ciurda
Să vă muljeț' vacile
Să-ntideț' găinile.

Faceț' drum, faceț' cărare,
Să vie soacra ai' mare,
Să vadă ce noră are!
Noră tare și frumoasă
Fată faină, sănătoasă.

Soacră mare, unde ești?
Haida-ncoace de o vez'!
Frunză verde de tăbac
(tutun),
Să nu vă luaț' de cap!

Soacră mare, unde ești?
Hada-ncoace cătă mine,
Ori ți-i frică, ori rușâne?
N-are de ce-ț' și rușâne,
Lângă noră-ț' șade bine!

casă, se așezau la masă și starostele mirelui cerea să i se aducă mireasa. La început i se aducea o altă față gătită mireasă, apoi i se aducea o babă acoperită cu un lipid'eu alb iar la gât avea mărgelile din cojile de ouă folosite la prepararea bucatelor pentru nunta. Abia apoi era adusă mireasa care era trecută peste masă la mire. Acuma se putea să-l calce foarte bine pe mire pe picioare. După un scurt joc al tineretului lumea era invitată de către staroste la masă. La masa din față se așezau mirii, nănașii și apoi rudeniile cele mai apropiate. Tinerii erau așezați mai la urmă. Astăzi, când nunțile se fac la căminul cultural, tineretul stă pe scenă, deci în față și apoi ceilalți nuntași. Înainte de servitul mesei o prietenă de-a miresei spunea o orație numită închinătură la mn'ireasă. Este poate ultimul mesaj adus miresei, un simbol al despărțirii ei de grupul fetelor și al integrării într-o nouă stare, colectivitate:

*C-aiesta nu-i târg de boi,
Ce iei să dai înapoi,
Nici fi măr putregăios
Să-l muști și să-l arunci jos.*

Colecția Ioniță G. Andron: Fete din Chioar, 1925

←—————→
O ajuns la restul de alun.